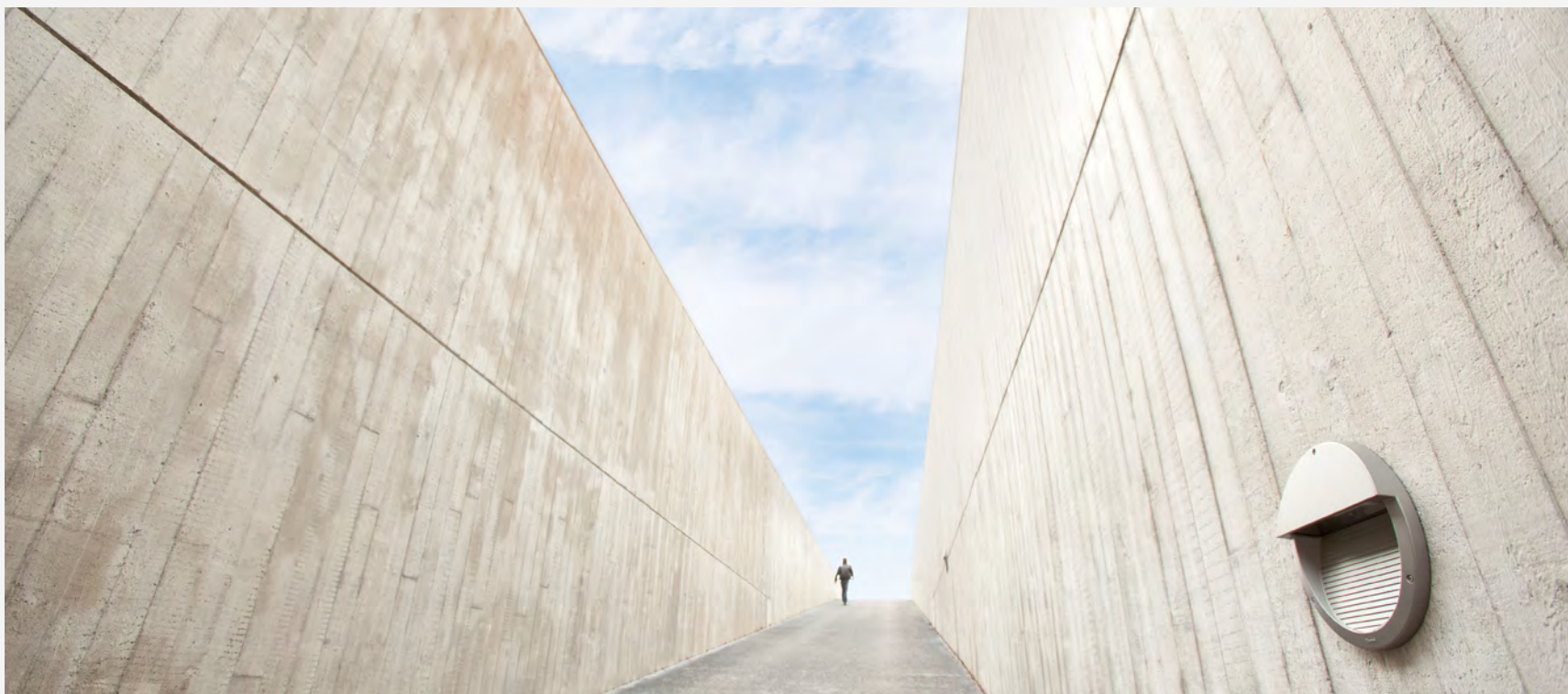

2019-2024

EVALUATIERAPPORT BELEIDSPERIODE '19-'24

evaluatie en aanbevelingen naar de
nieuwe beleidsperiode

Goedgekeurd door RvB 19 mrt 2025

Contents

3	OPDRACHT
4	ENKELE CIJFERS
10	EVOLUERENDE MAATSCHAPPELIJKE CONTEXT
13	EVALUATIE AANBEVELINGEN BELEIDSPLAN 2019-2024
18	FINANCIËLE RESULTATEN 2019-2024
20	NIEUWE UITDAGINGINGEN 2025-2030

1. Opdracht

Het Decreet Lokaal Bestuur bepaalt in art. 459 dat elke intergemeentelijke vereniging aan het begin van een nieuwe legislatuur een evaluatierapport opmaakt over de werking van de vereniging.

Voorliggend rapport, voorbereid met de uittredende raad van bestuur, wil terugblikken over de werking van de intergemeentelijke vereniging Psilon in de periode 2019-2024. Onlosmakelijk is dit verbonden met de exploitatie en dienstverlening van crematorium Uitzicht. Daarbij geeft de raad van bestuur ook enkele voorzetten en aanbevelingen mee voor de nieuwe beleidsperiode. Deze evaluatie wordt voorgelegd aan de nieuwe raad van bestuur en aan de vennotengemeenten en de algemene jaarvergadering op 18 juni 2025. De nieuwe bestuursploeg zal vervolgens de aanbevelingen verder meenemen in de voorbereidingen van een nieuw ondernemingsplan en financieel plan, dat in het najaar 2025 wordt voorgelegd aan de gemeenteraden en aan de buitengewone algemene vergadering van 17 december 2025.

2. Enkele cijfers

2.1. Evolutie crematies in Belgische crematoria 2019-2024

De keuze voor crematie blijft gestaag verder toenemen. Ook in de voorbije beleidsperiode nam het aantal crematies in België globaal toe met +15%. In Uitzicht was deze groei nog sterker: +20%. De coronapandemie in 2020 kende een sterke toename van het aantal overlijdens, en bijgevolg ook crematies. In de daaropvolgende jaren was er weliswaar een beperkte terugval, maar niettemin heeft corona een blijvende versnelling teweeggebracht in de groei van het aantal crematies. West-Vlaanderen telt inmiddels een crematiegraad van meer dan 80% crematies per overlijdens.

GEMEENTE	2018	2019	2020
ANTWERPEN (Pontes)	7.398	7.105	8.515
TURNHOUT (Pontes)	2.905	2.663	3.350
LOMMEL (Pontes)	1.006	1.498	2.015
LOCHRISTI (Westlede)	6.661	5.572	6.266
SINT-NIKLAAS (Westlede)	3.760	3.261	3.680
AALST (Westlede)	285	2.434	3.396
BRUGGE	5.849	5.889	6.473
KORTRIJK	3.798	3.876	4.708
OOSTENDE	0	0	0
ZEMST	4.434	4.216	5.106
HOLSBEEK	4.601	4.575	4.648
HASSELT	3.837	3.777	4.285
TOTAAL VLAAMS GEWEST	44.534	44.866	52.442
UKKEL (ICVC)	5.096	5.028	5.904
EVERE (ICVC)	0	0	0
TOTAAL BRUSSELS GEWEST	5.096	5.028	5.904
LIEGE (Neomansio)	3.640	3.487	4.491
WELKENRAEDT (Neomansio)	1.670	1.747	2.058
NEUFCHATEAU (Neomansio)	0	0	0
CHARLEROI	2.879	2.940	3.889
MONS	2.407	2.504	2.826
FRASNES	2.186	2.343	2.735
COURT SAINT ETIENNE	2.359	2.381	2.819
CINEY	2.459	2.488	3.045
TOTAAL WAALS GEWEST	17.600	17.890	21.863
TOTAAL BELGIË	67.230	67.784	80.209

2021	2022	2023	2024	EVOLUTIE 2018-2024
7.646	7.928	7.525	7.688	
3.183	3.390	3.330	3.375	117%
2.090	2.334	2.141	2.163	
5.569	5.667	5.506	5.329	
3.413	3.568	3.411	3.597	117%
2.997	3.092	3.361	3.594	
5.075	4.696	4.620	4.592	79%
4.468	4.411	4.255	4.555	120%
1.256	2.408	2.454	2.755	nvt
4.495	4.769	4.811	4.345	98%
4.396	4.490	4.336	4.008	87%
4.034	4.330	4.570	5.439	142%
48.622	51.083	50.320	51.440	116%
4.562	4.815	4.838	4.458	
0	0	0	549	87%
4.562	4.815	4.838	5.007	98%
3.802	4.004	3.670	3.716	
1.730	1.810	1.789	1.915	124%
465	802	872	957	
3.456	3.531	3.734	3.817	133%
2.587	2.614	2.566	2.553	106%
2.800	2.627	2.690	2.623	120%
2.699	2.645	2.591	2.668	113%
2.586	2.580	2.457	2.382	97%
20.125	20.613	20.369	20.631	117%
73.309	76.511	75.527	77.078	115%

2.2. Evolutie activiteiten Uitzicht

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
crematies	3.876	4.708	4.468	4.411	4.255	4.555
afscheidsdiensten	438	552	437	433	405	412
koffietafels	164	87	82	167	187	188

“HET **AANTAL
CREMATIES** IN
CREMATORIUM
UITZICHT **GROEIDE**
IN 2018-2024
BOVENGEMIDDELD
MET +20%.”

Crematies

Het aantal crematies in Crematorium Uitzicht groeide in 2018-2024 bovengemiddeld met +20%. Dit niettegenstaande er in die periode in West-Vlaanderen met crematorium Polderbos Oostende nog een derde crematorium is bijgekomen. De coronaperikelen hebben in 2020 een onverwachte en onverhoopte toename meegebracht van het aantal crematies. De Vlaamse minister voor Omgevingsbeleid Zuhair Demir heeft ingestemd met een wijziging van de omgevingsvergunning voor Uitzicht, met een toename van het jaarquotum van max. 4.000 naar max. 4.800 crematies.

Afscheidsdiensten

Het aantal afscheidsdiensten in Uitzicht stagneert op iets boven de 400 diensten/jaar, of nog ca. 9% van het totale aantal crematies. De relatieve afname heeft alles te maken met een verschuiving naar private aula’s van uitvaartondernemingen. Zeer vele uitvaartondernemers in ons werkgebied hebben in het voorbije decennium immers geïnvesteerd in eigen afscheidsaula’s. We stellen dan ook vast dat de meeste kleine of middelgrote afscheidsdiensten bij hen terecht komen. Andere vaststellingen zijn:

- De afscheidsaula’s van Uitzicht zijn vaak de eerstaangewezen “uitwijkaula’s” voor

uitvaartondernemers wanneer de capaciteit van hun eigen aula te beperkt blijkt te zijn, of bij “complexere” situaties (verwacht grote opkomst, jonge leeftijd overledene, zelfdoding), of tijdens vakantieperiodes. - We zien in Uitzicht ook een opvallende toename in franstalige diensten. Nu reeds goed voor bijna 20% van alle afscheidsdiensten.

Koffietafels

Uitzicht biedt in de ontvangstzaal Horizon een gamma aan van eenvoudige formules voor koffietafels. Na de halvering van het aantal reservaties in 2020-2021 omwille van de corona-lockdown, is er een duidelijke hernieuwde interesse voor deze dienstverlening. Bij bijna één op twee afscheidsdiensten kiest de familie nu voor een samenkomst in Horizon, ofwel bijna 200 rouwtafels/jaar. Qua personeelsorganisatie is deze dienstverlening het moeilijkst in te plannen. Deze horeca-activiteit wordt immers volledig bepaald door het variërend aantal reservaties. We moeten dus noodgedwongen kunnen werken met flexibele interim-medewerkers.

2.3. Herkomst overleden / crematies
Uitzicht

REGIO	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2024%
Regio Ieper	636	735	688	748	675	699	15,3%
Regio Kortrijk	1.848	2.244	2.121	2.142	2.146	2.205	48,4%
Regio Roeselare-Tielt	718	804	867	715	662	700	15,4%
Regio Diksmuide-Veurne	152	182	152	63	49	67	1,5%
Regio Brugge en Kust	34	49	37	29	20	28	0,6%
Oost-Vlaanderen	146	202	223	231	225	279	6,1%
Waals gewest	305	432	339	416	428	521	11,4%
Overige in binnenland	14	15	10	15	12	13	0,3%
Frankrijk	21	45	31	46	33	41	0,9%
Nederland	0	0	0	1	1	1	0,0%
Andere landen	2	0	0	5	4	1	0,0%
TOTAAL	3.876	4.708	4.468	4.411	4.708	4.468	
Waarvan uit aangesloten Psilon-gemeenten	69,61%	68%	69%	69%	68%	69%	

De drie regio's uit het werkgebied van Psilon zijn ruim vertegenwoordigd in de inkomende crematies in Uitzicht. Het grootste gewicht gaat hier logischerwijs naar de Kortrijkse regio, omwille van de kortere afstand tot het crematorium én omwille van het hogere bevolkingsaantal in die regio. Uitzicht blijft ook een behoorlijk aandeel crematies verzorgen voor de aanpalende regio's, zoals het Waalse Mouscron-Comines of de aangrenzende Oost-Vlaamse gemeenten (bv. Zulte, Kruishoutem). De opstart van het crematorium Polderbos Oostende heeft enige verschuiving meegebracht vanuit midden-West-Vlaanderen of vanuit de noordelijke arrondissementen. Dit is het duidelijkst merkbaar voor de regio Diksmuide-Veurne.

01

02

01. condoleanceruimte
02. koffietafel

3. Evoluerende maatschappelijke context

Bovenstaande cijfers geven reeds enkele trends aan ten aanzien van afscheid en uitvaartvormen. We onthouden verder nog enkele algemene maatschappelijke evoluties, met een directe impact op onze dienstverlening.

3.1. Verregaande keuze voor crematie

De keuze voor crematie is veruit de meest uitgesproken vorm van lijkbezorging in Vlaanderen, momenteel bedraagt deze keuze reeds 78% in Vlaanderen. In onze provincie zelfs iets boven de 80%. Naar verwachting zal deze keuze nog verder toenemen met enkele procentpunten. Vandaag telt elke Vlaamse provincie minstens twee crematoria. In West-Vlaanderen zijn er sinds 2021 drie crematoria die samen de gehele provincie bereiken. De gezamenlijke capaciteit van deze drie crematoria samen is ruim voldoende om de crematiebehoeften binnen de provincie West-Vlaanderen op te vangen op korte en middellange termijn. Zelfs bij een eventuele piekbelasting door bijvoorbeeld een pandemische situatie is deze capaciteit ruim afdoende. Ondertussen is er ook enige interesse voor nieuwe, alternatieve vormen van lijkbezorging. Bijvoorbeeld humusatie, of resomatie ("watercrematie"). Hoewel deze techniek in Vlaanderen nog in een experimenteel stadium is, wordt er wel naar gekeken als een mogelijke toekomstoptie.

3.2. Veranderende wensen van nabestaanden: nadruk op personalisatie, duurzaamheid en technologische vooruitgang.

Personalisatie van uitvaarten

Er is een groeiende vraag naar uitvaarten die de unieke persoonlijkheid en interesses van de overledene weerspiegelen. Dit omvat het kiezen van specifieke muziek, het tonen van persoonlijke foto's en het

opnemen van favoriete citaten of levensmotto's in de ceremonie. Deze benadering zorgt voor een meer betekenisvolle ervaring voor de nabestaanden.

Afscheid in intieme kring

Sinds de coronapandemie is er een duidelijke verschuiving merkbaar van grote afscheidsdiensten naar meer intieme afscheidsmomenten. Meer en meer families opteren voor een afscheid met de dichte familie- en vriendenkring. Tegelijk zoekt men andere afscheidsvormen -bv. digitaal condoleren- om de betrokkenheid te uiten.

Duurzaamheid en milieuvriendelijke opties

We zien een toenemende belangstelling voor ecologische alternatieven, zoals biologisch afbreekbare urnen en kisten, en natuurbegravenissen waarbij overledenen op een natuurlijke manier worden begraven in groene zones zoals bossen of natuurgebieden. Deze benaderingen zouden de ecologische impact van uitvaarten moeten verminderen.

Digitale integratie

Technologische innovaties hebben hun weg gevonden naar de uitvaartsector. Het livestreamen van uitvaarten maakt het mogelijk voor vrienden en familie, ongeacht hun locatie, om de ceremonie virtueel bij te wonen of op beeld te bewaren. Daarnaast worden digitale platforms gebruikt om herinneringen aan overledenen te bewaren, zoals gedenkwebsites en sociale media, die een online gemeenschap creëren voor rouwverwerking.

3.3. Openbare, maatschappelijke opdracht

De lijkbezorging is historisch gezien steeds een overheidstaak geweest. Ook de crematie is logischerwijs een publieke zorgtaak, wettelijk voorbehouden aan de lokale besturen en hun (intergemeentelijke) verenigingen.

Het feit dat een intergemeentelijk samenwerkingsverband een crematorium beheert, biedt garanties voor het respectvol omgaan met de overledenen, het voorkomen van mogelijke misbruiken en een gelijke toegang voor iedere burger tot deze vorm van lijkbezorging tegen een sociale, democratische prijs. De vennoten-gemeenten waken immers over het gelijkheidsbeginsel en de neutrale dienstverlening aan families en begrafenisondernemers en zien erop toe dat in het crematorium respectvol en waardig wordt omgegaan met hun overledenen.

De Vlaamse overheid heeft weliswaar recent een opening gemaakt om ook de private sector te engageren als (financieel) vennoot binnen de intergemeentelijke crematoriumverenigingen, maar dit telkens binnen een uitdrukkelijk beperkt minderheidsmandaat.

De openbare crematoria werken sinds vele jaren in een model van 'publiek-private samenwerking' met de uitvaartondernemers.

De crematoria verzorgen hun decretaal erkende basisopdrachten (crematies, uitvaartdiensten, rouwtafels) aan sociaal verantwoorde tarieven, met een stabiele en transparante prijszetting. De crematoria erkennen, bevestigen en respecteren de rol van de uitvaartondernemers als go-between tussen de families en het crematorium. Zo bewijzen de (openbare) crematoria dagdagelijks dat er zinvol samengewerkt wordt met de private uitvaartondernemingen. Ieder binnen hun rol en taakstelling, en met volle garanties voor de autonomie van elke ondernemer.

Doorheen de jaren is een duidelijke modus vivendi verzekerd, vanuit een wederzijds respect voor elkaars opdracht. De uitvaartondernemers staan de families bij in alle logistieke en praktische aspecten van de uitvaartzorg: transport overledene, lijkverzorging en -presentatie, administratieve aangiften, enz. Verder begeleiden de ondernemers de families bij hun keuzes van kisten, van urnes, van bloemen, van asbestemming, van gedenksteden of -juwelen, edm... Uit respect voor de rol van de uitvaartondernemer zal het crematorium zelf geen (commerciële) initiatieven ontwikkelen op dergelijke producten. Net zoals de Vlaamse crematoria ook niet zelf de volledige uitvaartverzorging gaan organiseren, zoals bvb. wel het geval is in de ons omgevende landen.

3.4. Klimaatbewustzijn

De klimaatgevoeligheid en het ecologisch bewustzijn zijn ook steeds sterker aanwezig in het crematiegebeuren. Dit zowel op microniveau, bij de individuele keuzes voor bvb. bioafbreekbare urnen of ecologisch begraven, als op macroniveau met betrekking tot het crematieproces en de energietransitie. De Europese Green Deal en de Vlaamse VEKA-doelstellingen dagen de crematoria uit om hun werking en hun installaties optimaal te blijven ontwikkelen en om steeds verder te zoeken naar milieutechnische verbeteringen. Tegen 2030 moeten de CO2-uitstoot gereduceerd worden met -53% (t.o.v. 2005). Ook het primaire energieverbruik moet met -26% verminderd worden. Dit leidt tot permanente innovatie omtrent het crematieproces zelf, slimmer energiegebruik, het zoeken naar technische alternatieven voor de gasverbranding bij crematie, hergebruik van restwarmte, het werken aan steeds cleanere emissies.

3.5. Digitale transformaties

De digitale maatschappij blijft zich exponentieel verder ontwikkelen. Waar we in het voorbije decennium tal van nieuwe toepassingen zagen van e-commerce, ebusiness, e-government, e-learning, e-working, e-media, etc..., komt nu de nieuwe revolutie van A.I. op ons af. Deze digitale transformaties houden legio kansen in voor een verbeterde dienstverlening, waarbij afstand of fysieke nabijheid onbelangrijk worden. Binnen de crematoria is reeds geïnvesteerd in een digitale organisatie: reservaties, administratie, betaalverkeer, signalisatie en routing, e.d.m. Toch blijven nog belangrijke werven open, vaak in samenwerking met andere overheden en / of bedrijfssectoren. We denken aan digitale overlijdensaangiften, track-and-tracing van overledenen en assen, permanente milieutechnische check-points, intelligente camera's bij diverse logistieke bewegingen of technische procedures. Ook het volledige belevingsverhaal bij afscheidsdiensten vraagt meer en meer een intelligente digitale toepassingen bij het gebruik van geluid en beeld.

3.6. Efficiëntie / Krachtenbundeling / Interbestuurlijke samenwerking / Partnerschappen

Bij elke bedrijfsvoering, ook in de publieke dienstverlening, is het streven naar efficiëntie en professionaliteit door krachtenbundeling een vast adagio. Ook de openbare crematoria moeten verder zoeken naar efficiëntiewinsten door gecentraliseerde gemeenschappelijke bestellingen, door het delen van ontwikkelingskosten, door het delen van expertise en gespecialiseerde medewerkers, ook door onderlinge samenwerking en assistentie. De schaalgrootte van een middelgroot crematorium zoals Uitzicht staat onder druk. Het is zoeken naar de nodige expertise en de nodige schaal om alle administratieve en organisatorische verwachtingen

efficiënt en effectief te kunnen waarmaken. We denken bvb. aan de toenemende technische complexiteit bij energietransitieprocessen, aan de toenemende juridische complexiteit bij aankopen en overheidsopdrachten, aan de digitale expertise die nodig is binnen zowat alle bedrijfsprocessen, aan de preventie en veiligheidsnoden, etc. De vraag stelt zich steeds meer of een verdere vorm van fusie of krachtenbundeling zinvol kan zijn, telkens met respect voor de lokale eigenheid van elk crematorium. Een voor de hand liggende schaal van structurele samenwerking lijkt alvast te vinden binnen de West- en Oost-Vlaamse openbare crematoria ; zij staan samen in voor vijf crematoria met gelijkaardige organisatienoden.

4. Evaluatie aanbevelingen beleidsplan 2019-2024

4.1. Beleidsplan 2019-2024 en bijkomende beleidsuitdagingen

Het beleidsplan 2019-2024 formuleerde vijf strategische beleidsuitdagingen:

1. radicaal duurzaam
2. een financieel gezonde dienstverlening aan sociaal verantwoorde tarieven
3. klantgericht het verschil blijven maken naar uitvaartondernemers en families
4. toekomstgerichte infrastructuurinvesteringen
5. krachtenbundeling met de openbare crematoria
6. Deze strategische lijnen werden geconcretiseerd in 11 werkvelden met aanbevelingen en beleidsopties. Vele ervan zijn opgenomen en gerealiseerd. Enkele zijn om diverse redenen anders geëvolueerd.

In de loop van de beleidsperiode 2019-2024 is de realisatie van deze beleidsopties doorkruist door twee bijkomende strategische maatschappelijke uitdagingen:

1. De COVID-pandemie
2. De Europese en Vlaamse klimaatambities

Beide uitdagingen hadden een impact op de beleidskeuzes en -prioriteiten uit de voorbije vier jaar.

De coronacrisis in 2020-2021 heeft de dagelijkse werking van Uitzicht grondig dooreengeschied

Het jaar 2020 zal de geschiedenis ingaan als het jaar van de uitbraak van de COVID-19 pandemie. Een crisis zonder voorgaande voltrok zich op menselijk, sociaal en economisch vlak. Elk bedrijf, elk gezin, elke organisatie of vereniging voelde de impact, zo ook Psilon en het crematorium UITZICHT. Het jaar 2020 was een jaar van

intense activiteit wegens de oversterfte, maar ook een jaar van flexibel en innovatief inspelen op de nieuwe situatie. Vanuit de werking van Uitzicht noteerden we plots 4.708 crematies, dit was 21% meer dan het voorgaande jaar. De afscheidsdiensten in onze aula kenden een stijging van 26%, meer diensten maar veelal met (zeer) beperkt aantal aanwezigen conform de wisselende richtlijnen van de overheid. Een heel moeilijk gegeven voor de rouwende familie- en vriendenkring. Met een versnelde investering in streaming van de uitvaartdiensten probeerden we hierbij wat soelaas te bieden. Met de koffietafels in Horizon dienden we de horecaregels te volgen, wat betekent dat we in de jaren 2020-2021 telkens slechts een gedurende vijftal maanden families konden ontvangen, ofwel een daling van het aantal koffietafels met 55% tegenover de vorige jaren.

De coronacrisis heeft ook na 2021 een blijvende impact gehad op de werking van Uitzicht:

- Een blijvende verhoging van het aantal crematies;
- Een verminderde publieksopkomst bij afscheidsdiensten, onder meer omwille van alternatieve digitale afscheidsvormen en/of streaming;
- Een doorbraak van de digitale contacten of vergaderingen.

De klimaatambities en de energietransitie

In 2022 kenden we de ernstige crisis in de energietarieven. Onze energiekost nam dat jaar toe met een factor vijf. De impact was zodanig dat we voor het eerst een -weliswaar beperkt- verlies noteerden in de jaarrekening. Deze crisis dwong ons tot doorgedreven inspanningen tot rationeel energiegebruik, en tot het

zoeken naar alternatieve energievoorziening. Daarbovenop komt ook het klimaatverhaal. De Europese Unie heeft in haar 'Green Deal' een traject vooropgesteld voor een drastische afbouw van CO2-uitstoot in alle maatschappelijke sectoren. In uitvoering van deze 'Green Deal' stelt de Vlaamse Regering een primaire energiebesparingsdoelstelling voorop van -3% per jaar, ofte -26,44% tegen 2030, en een globale CO2-emissiereductie van -53% in 2030. Alle openbare besturen, zo ook de intergemeentelijke crematoriumverenigingen, zijn gebonden door deze doelstelling.

Voor crematorium Uitzicht betekent dit een terugval van CO2-uitstoot van 250 naar 115 ton en een reductie van het energieverbruik van 2.000 MWh naar 940 MWh. Dit houdt meteen een fundamentele verandering in van onze bedrijfsprocessen. Op korte termijn kon reeds een energiewinst geboekt worden door de crematies milieuefficiënter in te plannen, door alle verbrandingsafstellingen kritisch te evalueren en bij te sturen, door de restwarmte beter te hergebruiken, door relighting naar LED-verlichting en door warmtepompen te integreren in de gebouwenklimatisatie. Maar de grotere structurele transitie zal pas ten volle behaald worden als ook de klassieke gascrematie kan worden vervangen door alternatieve brandstoffen: biogas, hybride of elektriciteit. En dat betekent op korte termijn ook de vervanging/vernieuwing van onze ovens, dit samen met het voorzien in groene elektriciteit via grootschalige oppervlaktes aan zonnepanelen of via windenergie. Het studie bureau Ingenium raamde het geheel aan investeringen noodzakelijk om de Green Deal-doelstellingen 2030 te behalen op 4,8 mio euro.

4.2. Stand van zaken opties beleidsplan 2019-2024

De genoemde twee maatschappelijke uitdagingen hebben het oorspronkelijke beleidsplan 2019-2024 behoorlijk dooreengeschud. Veel aandacht ging naar de crisisbeheersing omtrent de Covid-pandemie en omtrent het energievraagstuk. Toch werden ook de overige, oorspronkelijke beleidsopties systematisch aangepakt of bijgestuurd. We overlopen deze beleidsopties en hun realisatie.

Dienstverlening aan families

Onze dienstbaarheid en flexibiliteit voor families blijft voorop staan, zowel bij de organisatie van het afscheid, als bij de crematie en bij de koffietafels. Dit vraagt een kwaliteitsvol onthaal en begeleiding. Dit start reeds bij het eerste telefonische contact, en duurt tot bij de afgifte van de urne en/of het afscheid na de afscheidsdienst of de koffietafels. Uit de vele dankbare reacties van families mogen we stellen dat we er steeds opnieuw in slagen om een sereen en gewaardeerd kader aan te bieden voor afscheid en rouwbeleving. We zetten sterk in op het ‘merk Uitzicht’ als plek voor rouwbeleving. En dit dragen we uit, ook doorheen buiten-ceremoniële activiteiten, zoals culturele events of kunstbeleving. Toekomstgericht zal er extra moeten ingezet worden op het belevingsaspect. Met nieuwste audiovisuele technieken kunnen we de afscheidsmomenten, zowel in de aula’s als bij de familiesamenkomsten, dat ietsje extra kleuren. Tenslotte kan ook de ruimtelijke aankleding na 15 jaar een grondige opfrissing gebruiken.

Service aan uitvaartondernemers

Ook ten aanzien van onze klanten-uitvaartondernemers hebben we blijvend ingezet op eenvoudiger en flexibler processen voor het reserveren en het afleveren van kisten of ophalen van urnes. De 24/7 service, ingevoerd

in 2021, zorgde voor een spectaculaire ommekeer in de logistieke processen. De ondernemers kunnen nu flexibel hun moment uitkiezen voor de aanlevering of afhaling. Ook voor onze technische werking betekent deze 24/7 een grote vereenvoudiging, waarbij we steeds de meest energie-efficiëntie kunnen beogen bij het dynamisch inplannen van de crematies. De coronatijd heeft de druk op de uitvaartondernemers sterk verhoogd. Wij hielden de vinger aan de pols, onder meer via een geregeld overleg met een vaste delegatie van de uitvaartondernemers. Zo konden we snel en flexibel inspelen op de opeenvolgende stress-maanden in het uitvaartgebeuren. In de voorbije jaren zijn de directe klantencontacten met de ondernemers echter heel wat verminderd, nu de 24/7-aanlevering/-afhaling steeds meer buiten de werktijden gebeuren. Toekomstgericht dient nagedacht over het herwaarderen van het vast overlegorgaan en over het organiseren van brede contactmomenten.

Tarieven

Vanuit het oogpunt van een sociaal en democratisch tariefbeleid hebben we de basistarieven lang stabiel kunnen houden op 515 euro/crematie. De energiecrisis van 2022, met de exponentiële stijging van de gasprijzen, heeft ons genooddaakt om een inhaalbeweging te maken met een indexering van onze tarieven vanaf 2023 tot 595 euro/crematie. Dit tarief is tot op vandaag gelijk gebleven. Ook het tarief voor een afscheidsdiensten en ceremoniële begeleiding – samen 300 euro – blijft zeer gematigd. Toekomstgericht kan gedacht worden aan een eco-bonus bij elke crematie. Hiermee zal het netto-surplus aan energiekost voor hetzij biomethaan hetzij groene elektriciteit erkend en verrekend worden.

Personeel en organisatie

Uitzicht kan rekenen op een stabiel en geëngageerd

team. De tien medewerkers slagen er samen in om flexibel en klantgericht de dienstverlening waar te maken zes dagen op zeven. Ook bij aanwerving van nieuwe medewerkers wordt zorgvuldig geselecteerd op inpasbaarheid binnen het team. We ondervinden wel een kwetsbaarheid op vlak van mogelijkheid tot flexibel inzetten van personeel, naarmate er drukke of minder drukke reservaties zijn. Vooral binnen de afscheidsdiensten en binnen de catering kunnen dagen met zeer drukke activiteiten afwisselen met dagen van lage intensiteit. Het inzetten van flexi-medewerkers, zoals ook gebruikelijk is in de private uitvaartsector, zou hier soelaas kunnen bieden. Op vandaag is dit evenwel nog niet wettelijk mogelijk binnen de openbare diensten.

Voorts is het team van Uitzicht zeer taakgericht samengesteld. Men is ofwel technisch medewerker, ofwel onthaalmedewerker/ceremonievoorganger, ofwel logistiek medewerker. Alle overige beheerstaken (financieel, personeel, strategie, communicatie, veiligheid, IT, juridisch) berust bij twee directiemedewerkers. We ondervinden hier steeds meer het schaaldeficit. Onze schaal is te klein om noodzakelijke volwaardige expertenfuncties aan te stellen (bv. inzake overheidsopdrachten, inzake IT-integratie, inzake preventie en veiligheid, inzake communicatie, inzake bouwtechnieken, ...). Waar we dergelijke expertise in het verleden vaak extern gingen inhuren, groeit de nood om dit meer intern ‘in house’ te ontwikkelen. Hier kan gedacht worden aan het structureel delen van noodzakelijke expertises met omgevende grotere crematoriumverenigingen, bvb. IGS Westlede, of met streekintercommunaal als Leiedal of Midwest.

Communicatie

De communicatie vanuit Pylon/Uitzicht is degelijk maar vrij basic. We slagen er net in om ons digitaal visitekaartje, de websites **www.crematoriumuitzicht.be** en **www.pylon.be** alsook onze statutaire bestuurscommunicatie actueel en responsief te houden. Maar we ontbreken een dynamische inzet om dagdagelijks en proactief naar buiten te komen. Hier liggen nog meerdere werven open. Ook op vlak van publieksevents, op vlak van sociale media of op vlak van visuele huisstijl is er nood aan meer professionaliteit. Waar deze professionaliteit niet onmiddellijk in huis is, zal een sterkere externe samenwerking met een communicatiebureau gezocht worden.

Duurzaam energiegebruik

Hierboven werd reeds aangegeven hoe de verduurzaming, opgelegd door de Green Deal doelstellingen, een leidmotief geworden is doorheen de volledige werking. In de voorbije jaren hebben we al succesvol ingezet op

kleinere investeringen energiebesparende initiatieven als relighting of slimme klimatisatieregelingen. Ook de procesbijsturingen, de fijnafstelling en de continue monitoring van onze crematieprocessen leidden recent nog tot een energiebesparing van -23%. De grote opdracht ligt evenwel in de komende jaren in het investeren in een volledige vernieuwing van de crematieinstallaties, gericht op minimaliseren van de CO2-uitstoot en van het primair energieverbruik. Het studiewerk is stilaan afgerond. Met de nieuwe bestuursorganen zullen, in het nieuwe beleidsplan 2025-2030, de keuzes moeten vastgelegd worden inzake investeringen en tijdspad. Een bijzondere uitdaging ligt ook in het voorzien van eigen hwwernieuwbare (zonne-)energie. We hebben recent geïnvesteerd in de eerste 98 zonnepanelen op het dak van het onthaalgebouw Horizon. Binnenkort ook nog bijkomend 94 zonnepanelen op het dak van het crematoriumgebouw. Hiermee voldoen we ruim aan de VEKA-verplichting voor grotere elektriciteitsverbruikers. Maar de ambitie ligt hoger. In samenspraak met de stad Kortrijk onderzoeken we de mogelijkheid om minstens 2.500 m² zonnepoppervlak te realiseren boven een deel

van de parking Lange Munte nabij het crematorium.

Informatisering optimaliseren

Zowel voor onze technische beheersprocessen als voor ons dagelijkse dienstverlening, kunnen we rekenen op een performante IT-apparatuur. Gezien we echter niet de IT-expertise in eigen huis hebben, werken we structureel samen met enkele vaste externe servicebedrijven. Dit werkt behoorlijk, maar we zijn ook sterk afhankelijk van deze externen. Hier groeit de nood aan een objectief klankbord ‘in house’ inzake IT-ontwikkeling en IT-integratie. Ook op vlak van interne IT-basisexpertise zijn nog grote stappen te zetten. Iedere medewerker kan weliswaar met de nodige basisprogramma’s overweg. Maar meer complexe samenwerkingsmogelijkheden uit bvb. MS365 moeten nog verder uitgerold en aangeleerd worden. Tenslotte blijft de vraag wat de nieuwste IT-ontwikkelingen op vlak van artificiële intelligentie kunnen betekenen voor de dagdagelijkse werking en beheer van Pylon/Uitzicht.

Gebouwen en omgeving

Het gebouw van Uitzicht blijft een architecturaal hoogwaardig gebouw. Met een goed gebouwenbeheer en regelmatige onderhoudsinvesteringen konden we dit gebouw kwalitatief op niveau houden. Toch kent het gebouw ook haar fysieke beperkingen: weinig of geen uitbreidingsmogelijkheid voor bijvoorbeeld de installatie van een nieuwe elektrische oven, weinig mogelijkheid voor bijkomende bureauruimte voor een/enkele bijkomende medewerkers, nood aan een bijkomende spreekkamer voor familiegesprekken, te beperkte ruimte voor catering/rouwmaaltijden. In de voorbije jaren realiseerden we al een iets grotere uitbreiding (+ 300 m²) met bijkomende opslagruimtes en een ruime koelkamer. Daarnaast realiseerden we enkele kleinere interne reorganisaties van bvb. een poetslokaal of de omkleedruimtes. Maar een grondige ruimtelijke reorganisatie, vooral aan de technische kant, zal deel moeten uitmaken van het masterplan bij de noodzakelijke vernieuwing van de oveninstallaties in de komende jaren. Ook het Horizon-gebouw heeft na 12 jaar werking nood aan enkele opfrissingen en reorganisaties. A priori het horecameubilair - tafels en stoelen - is aan vervanging toe. Dit kan meteen ook een herdenken betekenen van de aangeboden horecaformules. Tegelijk dient ook gedacht aan het uitbreiden van de ontvangstzaal met een ruim buitenterras. Door een combinatie met een variabele luifel zou meteen ook het hitteprobleem bij bovenmatige zoninval kunnen opgelost worden. De buitenomgeving vraagt tenslotte nog om een betekenisvolle integratie met de rouwbeleving vanuit Uitzicht. Hier wordt gewerkt aan een stiltewandeling rondom Uitzicht, doorheen het achterliggende natuurontwikkelingsgebied tot bij het Onument. Of aan een nieuwe info- en wegwijsfunctie in het gedesffecteerde buswachtgebouwtje aan de straatzijde.

Nood aan bijkomende crematiecapaciteit?

In 2018 telde de provincie West-Vlaanderen 9.647 crematies, in twee crematoria. In 2024 was dit cijfer gestegen tot 11.902 crematies, in drie crematoria. Met de opstart van het crematorium Polderbos (Oostende) is de totale crematiecapaciteit binnen West-Vlaanderen toegenomen tot theoretisch 16.000 crematies per jaar. Op korte en middellange termijn is er geen bijkomende nood aan extra crematiecapaciteit te verwachten. De vraag naar een eventueel tweede crematorium binnen het werkgebied van Pylon is niet meteen aan de orde. Wel kan overwogen worden of onze huidige omgevingsvergunning, met een jaarlimiet van maximum 4.800 crematies, niet verder opgeschaald mag worden naar een maximum van 5.400 crematies/jaar (of 1.800 crematies per ovenlijn). We merken daarnaast nog een voorzichtige interesse in nieuwe, alternatieve vormen van crematie, de zgn. ‘watercrematie’ of resomatie. Dit procedé is nog in experimentele ontwikkeling, maar mocht dit op termijn milieutechnisch, ethisch en economisch verantwoord bevonden worden en ook beantwoorden aan een reële maatschappelijke vraag, dan kan een investering in een resomatieinstallatie binnen het Pylon-werkgebied overwogen worden.

Beheersmatige samenwerking of krachtenbundeling

In het beleidsplan 2019-2024 gaven we reeds aan dat een grotere organisatieschaal moest leiden tot meer efficiëntie én een betere dienstverlening. Daarvoor zouden we actief zoeken naar partnerschappen en structurele krachtenbundeling. Binnen de vzw VNOC (Verenigd Netwerk Openbare Crematoria) werd in de voorbije jaren regelmatig samengewerkt op vlak van groepsaankopen en gezamenlijke software-ontwikkeling. Maar een meer structureel partnerschap op vlak van personeelsorganisatie, financieel beheer, facilitair- en

energiemanagement bleek te hoog gegrepen. Pogingen om een gemeenschappelijke werkmaatschappij voor te bereiden voor voornoemde thema's zijn vastgelopen op een te groot verschil in werking en een te grote afstand. Meer heil is allicht te vinden in een versterkte onderlinge samenwerking tussen meer nabije crematoriumintercommunales in West- en Oost-Vlaanderen, of in een shared services bedrijf met regionale spelers binnen Zuid-West-Vlaanderen. Beide pistes moeten versneld verkend worden, om een antwoord te bieden aan het schaaldeficit dat we ondervinden als kleine intergemeentelijke onderneming. Een publiek-private samenwerking zou in theorie ook mogelijk moeten zijn, en dit is recent ook wettelijk voorzien in de decreetswijzigingen op de lijkbezorging, maar de aangereikte formule van een gemengde intercommunale met minderheidsparticipatie biedt weinig interessante perspectieven voor eventuele private gegadigden. Deze formule is daardoor de facto afgeschreven.

Maatschappelijke engagement

Ieder jaar besteedt Pylon een bedrag aan goede doelen en maatschappelijke projecten. Dit bedrag omvat integraal de verkregen restwaarde uit de recyclage van metalen uit de crematieassen. Bij een crematie komen gemiddeld zowat 400 gram metaalresten vrij: prothesen en orthomedische implantaten, spijkers uit lijkkasten, soms ook minuscule restjes edelmetalen. Uitzicht verwijdert alle metalen vakkundig uit de crematieassen, en laat deze verder uitsorteren en recyclen door het gespecialiseerde bedrijf Orthometals. Net als bij de andere Vlaamse crematoria schenkt Uitzicht de verkregen restwaarde uit deze recyclagemetalen integraal aan goede doelen en maatschappelijke projecten. In de periode 2019-2024 werd zo in totaal 336.000 euro ingezet voor goede doelen en projecten. Het thuiszorgproject Koester van vzw

Kinderkankerfonds is een vast weerkkerend goed doel, en kreeg in het verleden al in totaal 229.000 euro steun. In de recentste jaren werd ook in opeenvolgende schijven samen 30.000 euro toegekend aan de vzw Berrefonds voor de opstart van het Koesterhuis Kortrijk, een lotgenotenwerking voor West-Vlaamse ouders die een stilgeboren kindje verloren. Verder werd een aanmoedigingspremie van telkens 5.000 tot 10.000 euro geschonken aan een zestal vzw's die elk voor zich actief zijn in de sfeer van rouwzorg of zelfmoordpreventie. Dit waren respectievelijk de vzw Boven de Wolken, de vzw Saying Goodbye, de vzw Ouders van Verongelukte Kinderen, de vzw Tele-Onthaal West-Vlaanderen, de vzw Sterrenkinderen en het project Zelfmoordlijn 1816. Sinds 2021, bij de viering van 10 jaar Uitzicht, werd beslist om een derde deel van het verkregen bedrag uit de metaalrecyclages ook te besteden aan een eigen fonds voor maatschappelijke projecten, bestemd voor eigen initiatieven in het kader van rouwverwerking, troost en kunst. Uit dit fonds besteedden we o.m. de steun aan het magazine ‘Reveil’, de organisatie van de tentoonstelling “Koesterbeelden”, de opmaak van een huiscompositie “Pieces of a Circle”, een poëzieinstallatie op de wanden van onze aula's, intieme pianoconcerten n.a.v. Piano Day, de fototentoonstelling “ik heb geleefd”. Tenslotte hebben we, vanuit ditzelfde fonds, samen met de Vlaamse overheid en de Stad Kortrijk geïnvesteerd in het eerste Onument in Vlaanderen. Deze troostplek, een land-art ingreep van arch. Bas Smets, biedt troost voor mensen die even tot rust willen komen in de groene buitenruimte nabij Uitzicht. Rondom deze plek ontwikkelen zich meer en meer artistieke activiteiten, zoals onze eigen ‘onumentsessies’, intieme buitenconcerten.

5. Financiële resultaten 2019-2024

5.1. Publieke opdracht zonder winstmaximalisatie

Bij de oprichting van Psilon, hebben de stichtende gemeenten uitdrukkelijk gestreefd naar een maatschappelijk zinvol project dat bij voorrang gericht is op een publieke dienstbaarheid in bijzondere omstandigheden. Opdat een intergemeentelijk samenwerkingsverband met ingang vanaf het aanslagjaar 2016 aan de rechtspersonen-belasting onderworpen zou blijven, mag zij geen winstgerichte ondernemingsactiviteit exploiteren. De Dienst Voorafgaande Beslissingen in Fiscale Zaken (FOD Financiën) erkende reeds twee maal, telkens voor vijf jaar, dat Psilon voldoet aan de beide wettelijke voorwaarden:

- Psilon houdt zich niet bezig met verrichtingen van winstgevende aard.
 - Psilon exploiteert geen (handels)onderneming.
- Eind 2025 zal een nieuwe vijfjaarlijkse ruling moeten voorgelegd worden aan de FOD financiën.

Uit de werking van het intergemeentelijk samenwerkingsverband blijkt ontegensprekelijk dat er geen verrichtingen van winstgevende aard worden gesteld, noch op enige wijze winstmaximalisatie wordt nagestreefd. De werking van Psilon wordt volledig zelf gedragen vanuit de betaalde dienstverlening. Het verzorgen van crematies, het begeleiden van uitvaartdiensten en het aanbieden van koffietafels worden verzorgd aan correcte, sociaal verantwoorde kostprijzen.

De raad van bestuur en de algemene vergadering

versterkten de niet-commerciële basishouding nog door statutair vast te leggen dat er geen winstdividenden kunnen uitgekeerd worden aan de gemeenten-vennoten. Vanuit maatschappelijk oogpunt streven we naar een stabiele en transparante prijszetting, aan een zo laag mogelijke kostprijs (break-even). Dat blijkt ook uit de gehanteerde tarieven. Met een basistarief van 595 euro/crematie zitten we op het Belgische gemiddelde, en blijven we ver onder het niveau van onze buurlanden. Zo ook wordt de crematie van een OCMW-behoefteige aan een heel lage prijs uitgevoerd.

5.2. Een gezonde bedrijfsvoering – in het vooruitzicht op belangrijke investeringen

De basisfinanciering van Psilon steunde op een oorspronkelijke financiële inbreng van de vennoten-gemeenten. Samen brachten zij voor 2.122.900 euro kapitaal in, ofte 5 euro per inwoner. Na de opstartjaren 2005-2010 wordt de werking van Psilon volledig zelf gedragen zonder bijkomende financiële inbreng vanuit de vennoten-gemeenten. Bij de opstart van crematorium Uitzicht, eind 2011, kende Psilon nog een financieel tekort De vele voorbereidende kosten en investeringen uit de opstartjaren hadden een gecumuleerd tekort opgeleverd van –395.685 euro. Tegen 2018 was dit tekort volledig weggewerkt, met de resultaten uit de crematieverzorging. Vanaf dan konden jaarlijks reserves opgespaard worden. Conform de engagementen van de gemeenten-vennoten, onder meer naar aanleiding van de fiscale ruling in 2016, worden de reserves voorbehouden voor de

verdere uitbouw van de dienstverlening van Psilon. Dit enerzijds om een buffer aan te leggen voor toekomstige investeringen in nieuwe technieken en onderhoud van gebouwen; anderzijds voor de noodzakelijke capaciteitsuitbreiding op middellange termijn. Een eerste grotere gebouweninvestering van afgerond 350.000 euro is uitgevoerd in 2019-2020 met de uitbouw van bijkomende opslag-kelderruimtes, en van een koelkamer voor 24/7-onthaal. Voorziene investering ca. 350.000 euro. Het financieel plan 2019-2024 ging uit van een jaarlijkse winst van gemiddeld ca. 200.000 euro. Deze zou worden aangewend als voorziening voor de geplande investeringen in de vernieuwing van onze crematieinstallaties.

De uiteindelijke gerealiseerde winst bleek beduidend hoger. Gemiddeld zo’n 330.000 euro/jaar. Vooral de boven verwachting toegenomen omzet aan crematies heeft een sterke impact op dit resultaat. Enkel in 2022 noteerden we uitzonderlijk een licht verlies: -14.859 euro. De exponentiële stijging van de energieprijzen heeft in dat jaar alle financiële marges afgeroomd. Eind 2024 bedragen de gecumuleerde reserves afgerond 2,3 miljoen euro. Conform de gemaakte afspraken met de vennoten-gemeenten, bij de verlenging van de bestaansduur van Psilon (2023), zouden deze reserves integraal besteed worden voor de noodzakelijke investeringen in energietransitie, met name het vernieuwen van de huidige gasovens naar CO2-arme verbranding en het voorzien in eigen groene elektriciteit. Een investeringspakket voor de komende 7 jaar, dat geraamd wordt op 4,8 miljoen euro.

FINANCIËLE KENGETALLEN	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Evolutie jaarresultaten						
Jaarresultaat	+356.050	+530.392	+404.085	- 14.859	+316.269	+459.967
Gecumuleerde reserves	582.110	1.112.502	1.516.559	1.501.634	1.817.903	2.277.870
Financiële ratio's						
Omzet	2.109.288	2.504.720	2.359.370	2.461.527	2.672.486	2.927.131
Cash flow	791.722	1.079.371	964.275	455.843	551.142	896.321
Schuldgraad	5,9%	4,6%	4,4%	4,1%	4,7%	5,3%
Personeelskost t.o.v. Omzet	34,2%	31,1%	33,1%	33,3%	36.8%	35,5%
Return on Investment	12,8%	24,7%	19,3%	-0,6%	12.8%	17,7%

De globale financiële situatie van Psilon is behoorlijk gezond, getuige de ratio's die beduidend boven een gemiddelde gezonde bedrijfsvoering zitten. De jaarlijkse cash flow bedraagt gemiddeld 800.000 euro. Met waarden rond de 5% blijft ook de schuldgraad goed onder controle (licht schommelend omwille van een variabele intrest op de uitstaande kredieten). De toenemende personeelskost, door een geleidelijk aangroeiend personeelsteam en door de normale loonindexeringen en anciënniteitsgroei, blijft vrij stabiel rond de 35% van de omzet.

6. (Nieuwe) uitdagingen 2025-2030

Tijden veranderen, mensen hebben andere noden, de wereld evolueert. In de komende maanden moet Psilon de strategische lijnen uitzetten voor de nieuwe bestuursperiode tot 2030. De nieuwe bestuursploeg van Psilon zal dan ook meerdere vragen moeten onderzoeken, bij de opmaak van het nieuwe beleidsplan 2025-2030.

Een greep uit waar we voor staan:

a. Hoe gaan we om met het stijgend aantal crematies in West-Vlaanderen? Is een beperkte uitbreiding van de capaciteitslimiet in de omgevingsvergunning van Uitzicht wenselijk en verdedigbaar? Of moet er alsnog gedacht worden aan een tweede crematorium in het Psilon-werkingsgebied? Zetten we daarbij ook in op nieuwe technologieën – resomatie of humusatie? Eventueel in een gezamenlijk project met burens uit Henegouwen of Noord-Frankrijk?

b. Is de Green Deal-omschakeling van gasovens naar elektrische ovens aangewezen? Willen we dit versneld realiseren (2030), of via de tussenstap van biomethaangas of hybride ombouw? Of nog via het inzetten op 24u-crematies, met een maximaal hergebruik van de warmte. Zijn er nog andere haalbare technische oplossingen op korte termijn? En hoe kunnen we onze vraag naar crematies blijven organiseren tijdens de volledige transitie van onze crematieovens? Tijdelijke uitwijkmogelijkheden? Een tijdelijke mobiele crematie-installatie? Samenwerken met omliggende crematoria?

c. Kunnen we, zoals in vele Europese landen, meer tijd voorzien tussen het ontvangen van de lijkstaf en het afgeven van de as? Zo kan het logistieke proces, a priori het energieverbruik, stukken efficiënter geoptimaliseerd worden.

d. Hoe kunnen we de publieksruimtes in Uitzicht, na 20 jaar gebruik, grondig oprisfen en upgraden? Nood aan bijkomende lokalen? Is een beperkte uitbreiding van kantoorruimte mogelijk?

e. Zetten we in op nieuwe vormen van rituele afscheidsbeleving? Openlucht-diensten? Een troostwandeling? Asverstrooiing aan de Leie?

f. En hoe kunnen we het belevingselement bij een afscheidsdienst in Uitzicht nog versterken met nieuwe technologieën? Hoe ver willen/moeten we hierin gaan? Moeten we de concurrentie aangaan met private aula's? Of stellen wij ons hier complementair op?

g. Hoe omgaan met het schaaldeficit als kleinere crematoriumvereniging? Krachtenbundeling tussen openbare crematoria kan bijdragen tot een efficiëntere inzet van middelen en personeel. Kunnen we meer en beter samenwerken op een grotere (inter-)provinciale schaal? Kunnen we noodzakelijke expertises bundelen in

een werkmaatschappij met meerdere intergemeentelijke crematoriumverenigingen samen? En hoe waarborgen we dan de lokale eigenheid, met de rol van de lokale vennoten-gemeentebesturen?

h. Hoe kunnen we flexibiliteit structureel inbouwen in de personeelsinzet? Welke middelen zetten we in om de juiste mensen aan te trekken, en te behouden? Is Psilon een voldoende aantrekkelijke werkgever?

i. In 2028 loopt de omgevingsvergunning voor crematorium Uitzicht af. We zullen tijdig (2026) de nodige voorbereidingen maken voor het verlengen/ vernieuwen van deze vergunning. Welke ambities staan we voor op vlak van operationele dienstverlening en op vlak van omgevingskwaliteit?

j. Stelt Psilon zich open naar nieuwe partners-gemeenten? Wat met vragen vanuit aanpalende Waalse gemeenten?

PSILON

crematoriumbeheer Zuid-West-Vlaanderen